

การแถลงข่าว

ผลการประชุมประจำปี 2545 ของ สศช. เรื่อง

ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ

วันพุธที่ 26 มิถุนายน 2545 ณ ห้องประชุมเดช สนิทวงศ์
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดให้มีการประชุมประจำปี 2545 เรื่อง “ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ” ขึ้น เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2545 ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้า อิมแพ็ค เมืองทองธานี จ.นนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ใน 3 ช่วงเวลา คือ ก่อนเกิดวิกฤต ช่วงวิกฤต และหลังวิกฤต ที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย และเพื่อระดมความคิดจากทุกภาคส่วนในสังคม ในการจัดทำข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลในด้านการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย และความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทย การประชุมครั้งนี้ สศช. ได้จัดทำแบบสอบถามความเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 1,300 คน ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการพัฒนาดัชนีชี้วัด “ความอยู่ดีมีสุข” และ “ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ” ที่ สศช. ได้พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมได้เสนอแนะให้ สศช. จัดการสัมมนาประจำปีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สาธารณชนได้มีโอกาสรับทราบความก้าวหน้าของผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ผลของการประเมินโดยใช้ดัชนีชี้วัด “ความอยู่ดีมีสุข” และ “ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ” พบว่า ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยรวมลดลงหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ และยังคงอยู่ในสภาพเดิมไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก วิกฤตเศรษฐกิจถึงแม้จะไม่มีผลกระทบในด้านสุขภาพอนามัยและโอกาสการเรียนรู้ของคนไทยก็ตาม แต่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการมีงานทำและชีวิตการทำงาน คนไทยว่างงานมากขึ้นอย่างน่าวิตกและยากจนลงกว่าเดิมมากขึ้น ถึงแม้ว่าคนไทยมีปัญหาน้อยในด้านที่อยู่อาศัยและการได้รับบริการสาธารณสุขอุปโภค แต่มีปัญหามากในเรื่องความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินซึ่งรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังคงคุกคามคุณภาพชีวิตและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยอยู่อย่างต่อเนื่อง

ในด้านเศรษฐกิจ แม้ว่าจะเริ่มขยายตัวและมีเสถียรภาพ แต่คงมีปัญหาด้านของการกระจายผลประโยชน์ของการพัฒนาที่ไม่เป็นธรรม การไม่สามารถปรับตัวได้ทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำลง อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินนโยบาย

ของรัฐบาลที่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งภายนอกและภายในประเทศควบคู่กันไป โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปัญหาวิกฤตได้เริ่มคลี่คลายลง และเศรษฐกิจเริ่มขยายตัวดีขึ้น

ในขณะเดียวกัน การเมืองของไทยได้เริ่มมีการปรับตัวที่สนับสนุนการพัฒนามากขึ้น โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นตัวเร่งการเปลี่ยนแปลงให้เกิดการปฏิรูปหลายๆ ด้าน ทั้งภาคการเมือง ภาคราชการ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์เศรษฐกิจและการเมืองโลกที่มุ่งไปสู่ความรวดเร็วในการแข่งขันและการค้าเสรี คนไทยยังปรับตัวไม่ทันการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เข้าร่วมได้มีความเห็นสนับสนุนข้อเสนอทิศทางการพัฒนาระยะต่อไปในเรื่องที่สำคัญ 4 เรื่อง คือ ① การแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ ② การพัฒนาศักยภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม ③ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ④ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทย สรุปได้ดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาความยากจน

ในการแก้ไขปัญหาความยากจน ได้มีข้อเสนอยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา 3 ด้าน

- 1.1 **การเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของคนจน** โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาของคนจนมากขึ้น ขยายขอบข่ายความช่วยเหลือและการอุดหนุนของภาครัฐ เช่น เงินอุดหนุนการศึกษา สินเชื่อเพื่อการศึกษา กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา ไปยังกลุ่มเป้าหมายคนจน และพื้นที่เป้าหมายที่ชัดเจน
- 1.2 **การแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีผลกระทบต่อความยากจน** โดยพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมให้เข้าถึงกลุ่มคนจนและผู้ด้อยโอกาส ปรับปรุงนโยบายการถือครองที่ดิน ให้แก่เกษตรกรรายย่อยและคนจน การปฏิรูปกฎหมายทั้งระบบที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจน
- 1.3 **การเสริมสร้างองค์ความรู้และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน** โดยให้มีสถาบันยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจน สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น มีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ชุมชน

2. การพัฒนาศักยภาพคนไทยและการสร้างระบบการคุ้มครองทางสังคม

ในการพัฒนาศักยภาพคนไทยและการสร้างระบบการคุ้มครองทางสังคม เพื่อช่วยผลักดันการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ช่วยลดปัญหาความยากจน สร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจฐานราก คุ้มครองคนไทยทุกคนในสังคม และนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาใช้

ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนเพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยนั้น นอกเหนือจากนโยบายที่รัฐบาลได้ดำเนินการอยู่แล้ว ที่ประชุมได้เสนอแนวทางการพัฒนาที่สำคัญคือ

2.1 พัฒนาศักยภาพคนไทยและสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

- พัฒนาศักยภาพคนไทยให้เข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเร่งรัดการจัดการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี ให้มีกลไกตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งสร้างระบบจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา
- ใช้ความร่วมมือกับภาคเอกชนในการสร้างแรงงานฝีมือ และสร้างผู้ประกอบการที่ดี โดยปรับเปลี่ยนค่านิยมการเรียนวิชาชีพไปสู่การเรียนรู้เพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิต จัดทำระบบความร่วมมือในการผลิต/พัฒนากำลังคน และสร้างระบบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ
- สร้างสภาพแวดล้อมให้สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยสร้างฐานความรู้ทั้งในและนอกระบบ ให้มีการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่น กับแหล่งความรู้ที่เป็นสากลและมีการขยายสื่อเพื่อการศึกษา ให้ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม

2.2 พัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม เพื่อเตรียมการรองรับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต โดยมีแนวทางและมาตรการที่สำคัญ คือ การกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่พึงได้รับการคุ้มครองช่วยเหลืออย่างชัดเจน เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถสร้างและพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมในระดับพื้นที่ รวมทั้งให้มีการใช้ระบบการออมเพื่อการชราภาพแบบบังคับเพิ่มขึ้น

3. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาในระยะต่อไป จะต้องคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กับด้านเศรษฐกิจและสังคม ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน ซึ่งมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

3.1 การสร้างกระบวนการทัศน์ร่วม ให้คนไทยมี “จริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม”

3.2 การปรับปรุงกลไกและเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ เรื่องกฎหมายและการบังคับใช้ การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิต และพฤติกรรม การบริโภค เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

- 3.3 การแยกบทบาทขององค์กรซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกจากกัน คือ การใช้ประโยชน์กับการอนุรักษ์ การพัฒนาและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม
- 3.4 ให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนได้เสียโดยตรง มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม และใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในด้านนโยบาย รวมทั้งให้มีการกำหนดมาตรการการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น

4. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทย

4.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการด้านนโยบายเศรษฐกิจมหภาค

- (1) หลังจากประสบวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 เครื่องชี้ต่างๆ ในปัจจุบันแสดงว่าเศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวและมีเสถียรภาพดีขึ้นโดยลำดับ ภาวะการฟื้นตัวมีปัจจัยสนับสนุนหลักจากการใช้จ่ายของรัฐบาล การใช้จ่ายของประชาชน และการส่งออก การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจในระยะต่อไป ยังคงต้องสนับสนุนให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ แก้ไขผลกระทบจากวิกฤตที่ยังเหลืออยู่ให้ลุล่วงไปโดยเร็ว รวมทั้งสร้างโอกาสให้กับทุกภาคส่วนของระบบเศรษฐกิจสามารถขยายตัวได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยให้ภาคเอกชนเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจควบคู่และต่อเนื่องอย่างสมบูรณ์
- (2) การกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านนโยบายการคลังขาดดุลเป็นเวลานานภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวอาจจะมีผลน้อยลง และสร้างภาระหนี้สาธารณะให้กับภาครัฐเพิ่มขึ้น จึงควรค่อย ๆ ลดขนาดของการขาดดุลการคลังลงในระยะต่อไป และในระยะยาวนโยบายมหภาคควรเป็นกลางที่สนับสนุนให้เศรษฐกิจขยายตัวได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับโครงสร้างและพื้นฐานของเศรษฐกิจไทย มุ่งรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจ และในขณะเดียวกันควรสร้างความเข้มแข็งระดับจุลภาคในระดับสาขาต่าง ๆ ของระบบเศรษฐกิจไทย

4.2 ข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์

- (1) การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ การขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและสามารถแข่งขันได้ในระยะยาว จะต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพ และมาตรฐานภาคการผลิต คือ เกษตร อุตสาหกรรม และภาคบริการคือการท่องเที่ยว และความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง รูปแบบของระบบเศรษฐกิจคู่ขนานระหว่างภายนอกและภายในจะต้องมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน และครอบคลุม

อีก 3 มิติ คือ (1) เศรษฐกิจภายในและตลาดโลก เช่น อาหาร เสื้อผ้า เฟอร์นิเจอร์ และท่องเที่ยว (2) ระบบการผลิตที่พึ่งพิงฐานความรู้ และ (3) ความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจขนาดใหญ่ การเพิ่มขีดความสามารถและพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่ รวมทั้งการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสร้างนวัตกรรมใหม่ จะเป็นกุญแจสำคัญของความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจในระยะยาว

- (2) **ด้านการค้าและความร่วมมือระหว่างประเทศ** ปัจจุบันความร่วมมือด้านการค้าระดับทวิภาคีของประเทศที่อยู่ต่างภูมิภาคหรือต่างกลุ่มการค้ากันมีมากขึ้น ประเทศไทยควรเร่งศึกษาและวางบทบาทตนเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในเวทีการค้าระหว่างประเทศให้มากที่สุด ในขณะที่กฎกติกาของการค้าโลกเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาและจะเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกของไทยมากขึ้น ประเทศไทยจึงควรให้ความสำคัญกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งจะเป็นเรื่องสำคัญในด้านการค้าสินค้าและบริการระหว่างประเทศในอนาคต นอกจากนั้นควรพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎกติกาของระบบการค้าการเงินโลกให้เอื้อต่อการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาความยากจน เนื่องจากในปัจจุบันกลุ่มประเทศกำลังพัฒนายังเสียเปรียบในการเจรจา รวมทั้งเร่งสร้างความร่วมมือในภูมิภาค เพื่อป้องกันความเสี่ยงและใช้พลังทางการเงินของภูมิภาคร่วมกันให้เป็นประโยชน์เพื่อให้พร้อมรับกับความผันผวนของการเคลื่อนย้ายเงินทุนในตลาดโลก